Број 83. У Новом Саду у ссуботу 13. априла 1902 Година XXXVII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

За је за Аустро-Угарску: на један месец кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За ну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издаје: „Рада“, дезничарског друштва за издавање српских књига и новина, у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Србија и Црна Гора.

Србија и Црна Гора су уздамице потиштенога Српства на Балкану, па је природно да исто на њих упире своје погледе и пажљиво прати све што се тамо догађа. Ако се ствари тамо природно и правилно развијају, то се све Српство весели а напротив, ако тамо ствари зло пођу, то се цело Српство растужи.

Пре свега жеља је тога Српства, да те српске независне земље заједнички послуже народним идеалима, да заједнички заступају интересе потиштенога Српства. Но, на жалост, то није увек тако било, јер су често те земље радиле баш у противним правцима. Није време да се узроци тога испитују, па с тога преко тога прелазимо и износимо чињеницу, да су се односи између тих земаља поправили, да су шта више постали пријатељски и користи су се убрзо показале. Ево шта се догодило на радост и срећу васколикога Српства.

Познато је да бугарска пропаганда хоће да прогута српско Скопље, па онда и све до Солуна. Не питају они за повесницу, не узимају у рачун што је ту моћан српски цар метнуо круну на главу, не питају за осталу српску славу, која је тесно скопчана са славним Скопљем, него хоће на јуриш да заузму ову српску величину. У тој цели се нису стидели никаквих средстава, те је толико Срба пало као жртва. Но то оставимо за сад на страну, па разгледајмо и последње њихово деловање против нашега народа у томе крају.

Бугарима је стало до тога, да тај народ, пре свега, обезглаве, па видимо, да уништавају сваког угледнијег човека и попа, а поглавито им је стало до тога, да Скопље не добије свога архипастира. Као што је познато за митрополита у Скопљу је изабрат и потврђен архимандрит Фирмилијан, али, ето, годинама не може да буде посвећен. У томе му свакако смета страна политика, и средство те политике су Бугари, који по њеној команди воде велику реч против ове српске ствари. Па шта више, досада им је пошло за руком да посвећење митрополита Фирмилијана спрече. Каквих ту није било подвала, које су српско стрпљење и по сто пута метале на пробу, само да изазове крајност, у коме би случају ти изазивачи стали у крај и превртали очима, тобоже од чуда. Но преварили су се у рачуну, и место нереда којим би се послужили, морали су они да ступе у акцију и да праве неред, а да су то и учинили, види се и по последњим њиховим демонстрацијама против српскога митрополита у повесничком срп. Скопљу.

Али, овако безобзирни поступци су уродили баш противним плодом. Пре свега све је то покренуло рускога посланика на живљу акцију у овој словенској и православној ствари. Види се да Русима није импоновало то, што су Бугари претили да ће напустити православље ако митрополит Фирмилијан буде посвећен. И то је у реду, јер онај, који се и с таким оружјем бори и није православан, те за њега и није штета ако отпадне. Они, који о свему томе имају чисте појмове, неће престати са отпадањем од православља.

Овај руски поступак у овоме питању већ је врло утешна појава за српски народ. Но још је утешније то, што је ово велеважно питање повратило потпуну слогу између српских независних земаља, између Србије и Црне Горе. Јер, по најновијим вестима, Србија и Црна Гора су отпочеле у Цариграду заједничку акцију у ствари посвећења митрополита Фирмилијана. Шта више, ствар стоји тако, да ће до тога посвећења и доћи, а то је без сумње учинила заједничка акција ових српских земаља. Дакле тај заједнички рад је већ тиме постигао велики успех, па осим тога тај рад ће као оно јарко сунце огрејати срца тамошњег потиштеног Српства, а у томе лежи и већи успех, у томе је и права тежина ове ствари.

Оваки развој ствари ће поздравити васколико Српство, а у томе поздраву нека гледају велики успех Србија и Црна Гора.

С.

Изнимно стање у Русији.

Руски званични лист доноси да је у Русији проглашено изнимно стање и преки војни суд. Руски министар унутарњих ствари нашао је да то треба да учини, како би заштитио државни поредак и јаван мир. У ствари убиства бившег министра унутарњих послова Сипјагина, судиће преки војни суд а применуће се изнимно стање. Дакле по руском званичном листу ове ванредне мере предузете су због убиства министра Сипјагинова.

Међу тим са незваничне стране јављају, да су ове ванредне мере предузете због великог комешања, које је јако превладало руским и сељачким и интелигентним сталежом. Крвави сукоби између полиције и козака с једне стране, а грађана с друге стране у Финској познати су. Но међу тим до судара између мужика и власти, дошло је и у многим другим губернијама, као у Тамбовској, Полтавској, Минској и т. д. И за то су предузете изнимне мере.

Ми не знамо, који је прави разлог изнимном стању. Да ли оно прво или оно друго? — ил можда обоје.

Данас је већ прилично јасно, да је убиство Сипјагиново дело завереничко. Париска полиција преметла је руске тамошње бегунце и нашла је код њих много писама, која сведоче, да су они знали за то убиство и одобравали га.

Истина је и то, да је незадовољство у руском народу врло велико, а то осим свега сведоче и ђачки покрети на руским великим школама, догађаји у руској научној академији и кретање руског мужика. Па шта је томе узрок? Ево у најкраћем.

Руски народ је кроз патријархална духа и с тога је он апсолутизам до некле могао сносити и трпети без великих потреса.

ПОДЛИСТАК.

ИШПАНОВИЋЕВО ДОБРО.

Слушао сам још од мог оца, како је стари Андрија Ишпановић, кога сад возају на столици са точковима, терао пет бесних вранаца а орао четир хиљаде јутара земље.

Четир хиљаде јутара земље, па још у једном комаду, хеј! Па још плодан, благословен комад земље! Чинити се, као да је цео свет онде био смештен. Ту је била река, која је, отичући преко кола, која су на воденицама весело клепетала. Ту је било холмића, накићених виноградима, непроходних прастарих шума и кестенових гајева. Та, једном речи, тако је могао изгледати само рај, ако је доиста био врло леп.

И Андрија Ишпановић је с поносом и осмејком на лицу показивао гостима своје добро.

— Погледајте, молим вас, само ту красну црну иловачу — говорио је он тада, чепркајући штапом земљу. Могла би се, као масло, мазати и на хлебац.

И доиста, то је била земља прве врсте, те једном, кад дођоше неки странци, а при том ласкавци на његово добро, рекоше:

— Кад је Господ Бог стварао банању, мора, да му је један комад испао из руку, те овде пао.

Те се речи веома допадаше господару Андрији, те и он дода смешкујући се:

— Па како туда баш један Ишпановић прође, узео је земљу себи.

Отуда се могло пак видети, колико господар Андрија цени своје племе и како га држи за старог

Четир пет пута преко дан причаше он хвалећи се: »То беше прво освојење!« То није краљ Ишпановићима поклонио.

Сигурно је имао узрока, да краљеве тако омаловажава, јер и они су му били велики непријатељи, јер су га непрестано са тог његовог добра гонили и терали. (Али она позната четири краља)

Стари господар Андрија је страстно волео карте, те је правио толико дугова, да је половина његове земље отишла на карте, и тако је морао продати две хиљаде јутара. Друга половина земље само се тако могла сачувати, што се старог господара син, Стеван, оженио богатом сељанком, те је с тастовим новцем сачувао остатак добра.

Стеван је сада тежио и срцем и душом, да поврати изгубљену половину очина добра. Но, не само да изгубљено није повратио, него је и друга половина отишла.

Кад је Стеван пре својих десет година умро, остаде његовом сину Николи само још две стотине јутара земље и — опали дворац.

Никола је примио науку својих предака, Није се картао ни водио политику. Но пошто је ипак морао нешто радити, он је пио. Он је опет према свом оцу био напреднији, јер пити, то је много јефтиније, него појести.

Двеста јутара таман је доста за једно грло, те тако све добро оде после кратког времена на добош. Породице Ишпановића нестаде из нашег краја, остаде само спомен.

Све изгубише до оно мало намештаја, те с њим и одоше у Пешту, те најмише тамо негде у закутку сиромашан стан на трећем спрату.

Тамо је живео стари деда и његов унук са својом младом женом. Но догоди се баш тада, те се умножи породица Ишпановића са још једним чланом. Роди се мали Гавра, (двадесет трећи Гавра у родослову породице Ишпановића) али му не остаде ништа од земље дедовске.

... Ипак... На прозору је стајао лонац с цвећем... и у њему се не беше смрзла дурашна резеда, и ако се соба није ложила. Лонац беше, напуњен меком земљом, још од земље са добра Ишпановића, и она је давала цвећу животну атосу. И како ли је стари деда Андрија, често пута натуштена чела тужне погледе бацао на незнатно цвеће!

Једном се играо са праунучетом својим Гавром на прозору.

Гавра, двадесет трећи, беше живо дете, па како се у кошуљици праћакао у рукама прадеда свога, удари својим малим, пуначким ножицама тако несрећно по лонцу, да се омакне и с висине у хиљаду парчади падне на калдрму, а земља се у паду распе на све стране.

То је била последња земља од добра Ишпановића.

Старцу кане суза из очију кад се наже на поље и погледа како лонац лети доле.

Тада погледа боно а жалостиво на свог малог праунука, који гукаше мноштво неразумљивих речи, те му рече:

— Ето, видиш, ипак је и теби нешто бар остало, да расточиш од добра својих предака.

У Б. Превео: К.

Јесте, ал онај прави руски апсолутизам, који му је оставио слободе у његовој општини, онај патријархални апсолутизам, који се бар донекле старао за њега, који га је заштићавао од насила и варања чиновника, онај апсолутизам. који се одушевљавао за руско и словенско.

Данас у Русији од свега тога нема ништа. Од кад дођоше странци у Русији до превласти, нема више ни трага оном патријархалном апсолутизму. Странци прибегоше оном правом окрутном апсолутизму и извађају га у пуној мери. Њима није стало до напретка Русије, није им стало до руског мужика, ни Словенства, није им стало до руске просвете, већ само да одрже своју власт.

Они приграбише у своје руке и власт и корист. Руског мужика сматрају за издирало, које треба израдити и исисати. На руским великим школама, место академске слободе успоставише полицијску управу. Кад се руски ђаци почеше због тога бунити, употребише најокрутније мере свог окрутног апсолутизма. Велики број ђака потрпаше у војску, ил истераше из школе и затворише, ил прогнаше чак у Сибирију. Полицијску превласт протегоше чак и над руском научном академијом Избор славног и омиљеног руског писца Горкога за почасног члана академије не потврдише И то наведе прве књижевнике да иступе из академије. Осим тога ставише под полицијски надзор и тешко оболелог Горкога, и многе друге највиђеније руске синове. Руску штампу спуташе, и сваки мало слободнији руски лист задавише.

То је узрок што је та ужасна страначка реакција дозлогрдила руском мужику, руској омладини и руској интелигенцији. То је узрок што хоће тог окрутног апсолутизма да се отресу. Та руски се народ борио и против оног патријархалног апсолутизма, јер му је и онај био тежак. Но овај данашњи му је далеко тежи.

Нека нико не мисли да смо ми Бог зна какви проповедници овог данашњег лажног европског либерализма. Та ми видимо, да тај трули либерализам по свима скоро државама европским ствара грдна зла и изазива у народу трзавице и отпор. Но још мање можемо бранити онај окрутни, су рови страначки апсолутизам у Русији. И као што разумемо борбу против лажног и трулог либерализма, разумемо у пуној мери и оно врење, оно незадовољство Руса против данашњег окрутног апсолутизма у Русији,

Искрено жалимо што су у Русији наступиле такве прилике и што странци дођоше до превласти тамо, те даве и руског сељака, руског грађана, руску интелигенцију, руску штампу и руски напредак. И стрепимо, што се у Русији почело играти ватром, и што свеопшти покрет руског народа, хоће да угуше најстрожијим мерама окрутног апсолутизма. Освештана је истина, да сила изазива отпор, и што је притисак јачи, тим је отпорна снага већа. Не стрепимо ми због руских странаца, који се тамо докопаше превласти и наносе Русији грдна зла. Нека их. Но стрепимо, што ће у Русији изазвати можда такве трзавице, које ће шкодити и самој Русији и које ће је у овим тешким данима бацити јако у натраг. И жалимо руског мужика и његове научене синове, што их гањају и тлаче у њиховој рођеној домовини и што ће се можда пролити у Русији међусобна братска крв, а све због оних странаца.

Но надајмо се добру. Надајмо се, да ће они, који могу и који имају власти, за времена увидети, куда ће Русију одвести овај штетни апсолутизам, те овоме стати за врат и повести народну политику, која ће учинити да се руски народ развија у слободном духу словенском, а да га не дави апсолутизам ил да се развија у лажном данашњем либерализму.

—ко.

Нови Сад, 12. априла.

Такова нам омладина треба. Срби ђаци у Паризу послали су великошколској омладини српској у Београду изјаву, коју ниже доносимо. Она је отворена, јасна и одлучна и потписана. А то доиста и приликује правој свесној омладини. Ево те изјаве:

Драги другови!

Сматрамо за дужност да вам, поводом пресуде Академског Суда изјавимо своје симпатије и честитање на вашем одличном и солидарном држању.

Другови, Академски Суд је и сада потврдио, да сваки и најобичнији ђачки манифест намерно тумачи као бунтовнички, као револуционарни акт! Али нека вас то не онеспокојава, јер строге казне иду само у прилог узвишених идеја, за које се борите.

Ни незаконита употреба жандармерије, ни неоснована и неоправдана осуда не смеју вас поколебати у раду. Борба за најсветије политичке слободе, без којих нема напретка, захтева велике жртве, а ми смо позвани да их до краја подносимо.

Париз, на Цвети 1902. г. Искрено вас поздрављају ваши другови: М. Ђ. Милојевић, Љуб. Хаџи-Илић, Драгиша Јовановић, Јев. Ђонлић, Бор. Ђуричић и Драг. Поповић, ђаци париског универзитета.

Нови Сад, 12. априла.

Аустрији се нешто жури. Штампа у последњем времену много пише о томе, како се Аустрија доиста спрема, да иде до Солуна. И до сада се о овоме чешће повела реч, али никад толико и у тако озбиљном виду, као данас. Не знамо, колико је истине у овим вестима, али нам нешто јако пада у очи. Астријски је сабор по нарочитом захтеву војног министра, брзо узео у претрес и још брже решио, да се што пре отпочне грађење нових железничких пруга у Босни. И то: Од Сарајева и долином Лима све до санџака близу Унца; од Вишеграда све до српске границе близу Вардишта; од Шамца до Добоја и од Бугојна до Арзаноа.

И тек, што је тај предлог у астријском сабору решен, а из Будимпеште јављају, да ће саобраћајни одбор угарског сабора, данас, у петак, расправити и решити предлог о грађењу тих нових железница у Босни. Одбор се нарочито састаје, да ту ствар што пре реши, што је заједнички војни министар нарочито пожурио решење ове ствари. И чим је одбор реши, одмах ће се изнети пред угарски сабор, да реши и он, те да се градња тих железница одмах отпочне.

Из свега се овога јасно види, да се Аустрија доиста јако жури са градњом тих железница. Јасно је и то, да се те железнице граде из чисто стратегијских обзира. И онда је јасно, да аустријски политичари доиста јако намигују на Солун.

Ровења патријарха Георгија
и његови задњи смерови.

Будимпешта, 11. априла.

Кад су већ сви напори патријарха Бранковића и његових скутоноша остали безуспешни, да се наш сабор несазове, хоћу да вас известим и о оном, шта је он све радио, да сабор осујети и да постигне још своје последње жеље. Пријава сабора није потекла од стране његове добре воље или увиђавности да закону задоста учини, како то његови листови хоће да данас представе. Он је морао да пријави сабор, па је и пријаву учинио, но одмах је и у Будимпешти преко својих људи и ногама и рукама радио, не жалећи ништа и не стидећи се ничега, да се сабор ма и само још за годину дана не сазове.

Овог пута није био срећан, већ је напротив постигао обратно и приказао се сам, какав је он патријарх, зашто он бригу води и до чега му је још стало да изведе, пре но што буде дошло време, да наш народно-црквени сабор прегледи његове рачуне. Увек препреден и лукав, он сам није пред владом доказивао, да сабора не треба. Он је само говорио, да не јамчи за ред, клеветао радикалну странку, а његови људи, по његовом упутству, они су радили свим могућим средствима, да га спрече, тврдећи, да ће Бекић са још „неким људима“*) створити за годину дана нову странку, која ће доћи до већине у народу. Кад је прошлог пута био овде у Будимпешти, пожуривао је синод и пробао да утре пута своме рођаку Летићу, да га и влада помаже, за владику темишварског. И то га је баш приказало, зашто се сабор одгурује, а синод пожурује. Међутим, треба да се реши и питање Текелијиног фонда, из ког треба, да добија годишњу своту од 20.000 фор. по Текелијиној опоруци темишварски епископ. Наш епископат је сложан у томе, кад су већ епископска добра комасирана, да и то деле. Међутим патријарх Георгије би рад био, ако би Летић био епископ темишварски, да то онда припадне само темишварском епископу, и за то је и то питање пожуривао пре сабора, како би ово пред сабор дошло краљевом одлуком, већ као свршена ствар.

Он је ипак био рад, да и пре тог питања види Летића, као владику темишварског. Упитан, код владе, ко су му кандидати још, рекао је: Бранковић арх. бео чински и Анатолије крушедолски, али су то рече, само „штромани“, а Летића је ковао у звезде и препоручивао га као „јединог способног“ — код толико још других и старијих и спремнијих наших калуђера и професора богословије. И баш те две велике жеље оца Георгија ускориле су сабор, а сазив синода остао је још нерешен.

Међутим и наш будимски епископ је радио против синода, како би он што дуже уживао администрацију темишв. епархије. И он је помагао оца Георгија, и то јако, у погледу сазива сабора и клеветао радикале, и ако је могао ћутати, јер се ничим у својој архијерејској служби није прославио, осим као „добар удварач“ и као „поштичар“, и као „добар партнер“ за клабријас у посланичком клубу. Но с његовим радом ћемо се другом приликом позабавити мало опширније.

Ето зашто је српска црква — зашто српски народ у овој митрополији Ни зашто друго до да буде средство за постизавање задњих смерова династијашких жеља патријарха Бранковића. Изиграва цркву, изиграва народ па чак и своју браћу у Христу — епископе. И за оно — против чега би се у васпитаном свету дигао цео народ као један човек — клеветање и оцрњивање свог рођеног народа — и за то налази он још тајних и јавних помагача у самом српском народу, и као да српски епископи још затварају очи своје и онде где он и њих саме изиграва и цркву, својим родбинским усрећавањем доводи до папизма. Јер буде ли његов још један нећак у синоду, онда су остали епископски гласови излишни, како он има дрскости да у синоду поступа. Он као председник присваја себи два гласа, два гласа нећачка, и још где је глас председнички, он тако хоће, да је тамо већина, онда су остала четир епископска гласа увек немородавна и немоћна. Хоће ли му српски епископи бити помагачи да и своје задње смерове постигне, идемо да видимо?! Д.

*) Знате већ, који су!

Изборна борба
за српски народни црквени сабор.

Из **Мола** добијамо ове редове: На белешку из Мола у 43. броју „Браника“ изјављујем, да ни у ком погледу не одговара правој истини, јер је факт непобитан, да су овдашњи либерали унапред удесили са својим кандидатом Малешевићем, да исти бајаги сасвим случајно у седницу црквене скупштине дође и свој програм уз њихове препоруке развије; али како са планом, тако и са кандидатом, као што су и сами признали тако насели, да кандидат није смео ни уста отворити, већ сви покуњени и без збогом и без опроштаја салу оставише.

Што се тиче „чврсте организације“ наших либерала примећујем, да је иста на тако слабој основи и основана,

да се скоро и разишла, те остали сами оснивачи, који су и часници и бирачи и кортеши — све; а да је тако, показаће у најскоријој будућности сигурна и сјајна победа наших изборника; иста така победа наше странке биће и у Ади и Петрову Селу, дакле баш у местима, на која извештач „Браников“ највише наде полаже.

Д.

Политички преглед.

Метежи у Мађедонији. У овој земљи трају још непрестано метежи и о тима су стигле ове вести. Тако из Скопља јављају: Чете бугарских комитеа и даље улазе, и ако у мањем броју, преко бугарске границе у Мађедонију. Највише су растурене око Велеса, где имају магацин оружја и муниције. Многи су људи уцењени да плате издржавање комитеа у новцу, али многи се опиру овоме, јер не верују у чистоту руку шефова комитетских одбора.

Из Ботиља пишу: Прилепска околина виђа две три добро наоружане чете комитеа, које иду од села до села и дижу људе да иду у гору дајући им оружје и муницију. Власти турске их гоне и мисле да ће угушити сваки већи покрет. Гоњење је врло свирепо.

Из Солуна стиже ово: По примеру Бугара почели су и Грци слати оружане људе на границу тесалијску. Око Јањине виђају се из Грчке чете комитеа наоружане пушкама, које су Грци 1897. г. у рату с Турцима имали. Арнаути, као и Куцо-Власи, дочекују ове чете врло симпатично и подржавају их. Међу тим, покушај овај с четама грчким нико не узима озбиљно. Чете иду од села до села, нити што раде, нити их ко узнемирива.

Бугарски зајам. Како из Софије јављају, бугарском министру председнику пошло је за руком, да за време свога бављења у Петрограду нађе зајма за Бугарску. Тај нови зајам износи сто милијуна франака. Зајам је склопљен са изасланицима париских банака, који су такође били у Петрограду. Изгледа да је тај зајам Бугарској израдила Русија и да су на њен позив дошли изасланици париских банака у Петроград. А за то говори још и то, што ће руска државна банка узети на себе од тога зајма 10 мулијуна франака. Из Софије јављају да је тај зајам у начелу већ склопљен. Бугарски министар председник ће ускоро сам лично у Паризу утврдити и садржај уговора и онда ће одма све изнети пред бугарски сабор.

Француска пред изборима. Француска стоји на прагу нових посланичких избора за комору, па је природно да су многи упрли своје погледе на ту земљу, у којој су изређана толика изненађења Но по свима знацима, при овим изборима, неће бити замашнијих изненађења, јер су духови у истини стишани и о свему се трезвеније суди.

Може се рећи, да су председник Лубе и председник Валдек Русо учинили земљи велике услуге мудрим расположајима, којима је земља консолидована, те, ето, и избори теку мирно, и уопће се ствари мирно развијају, што ће земљи користити изнутра.

Међу тим, све то користи земљи и с поља, те је углед Француске порастао код пријатеља и непријатеља. Ово мора веселити сво коло пријатеља цивилизације васколикога човештва.

Рат између Енглеске и Транзвала. Посред оних силних разноврсних вести, које већ поодавно преплављују свет, стигла је још једна посве ненадна вест. Познато је да се до сад увек тврдило, како чича Кригер и европско бурско изасланство не верују да ће преговори о миру уродити икаквим плодом. Сада одједном стиже вест, да је и чича Кригер ненадно променуо своје мишљење. Из Амстердама јављају, да је чича Кригер разговарао са једним новинарским извештачем и да му је рекао, како је добио из јужне Африке извештај, по коме ће мир доиста бити склопљен и то наајдуже средином маја месеца. Чича Кригеер није хтео ништа да рекне и о условима, под којима ће се мир склопити, већ је само додао, како ће се вратити у јужну Африку, чим дође до мира. Ми у ову вест не верујемо, али ако доиста има изгледа на мир, онда су Енглези морали далеко више попустити но што они веле. За дан два знаће се, да ли је чича Кригер доиста то и тако рекао оном новинарском извештачу.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Са 1. априлом 1902. ступа „Застава“ у другу **овогодишњу четврт, а излазиће** као и до сада **6 пута недељно,** а то је сваки дан осим понедељника и дана после празника.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке. На сваки начин, имаћемо пред очима народне интересе. У послу око издавања овога листа, могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“, ако се постарају, да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике.

Обраћамо нарочито пажњу на „Заставине“ народне бројеве од петка. Ти бројеви се удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје 4 круне годишње а на три месеца 1 круна.

Иначе је цена „Застави“: 28 круна годишње, 14 круна на по године, 7 круна на четврт године, а 2 круне и 40 потура на један месец.

Најлакше се претплаћује поштанском упутницом.

По решењу управе лист се ником **не сме** давати на вересију.

У Новом Саду, 13 марта 1902.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“

Вести из места и са стране.

Агенти у нашем народу. У последње време у банатском Потисју поново се појављују агенти, који нашем народу сладе сеобу у Америку, шта више, који их крећу као насигурно у овај крај у коме по њихову причању тече мед и млеко. Али наравно, одмах за те услуге траже они и награду, јер сваки таки мора да даде по неколико круна.

Наш је народ врло лаковеран, особито ако га окупи странац, па је таки и у овом питању, те иде на лепак овим несавесним гостима. Често и последњу потуру издаду овим агентима и ако то није ништа друго до превара.

Ваљало би да се наш народ једном освести и зна, да је и сеоба у Америку скопчана са великим тешкоћама и да је тамо препуно раденика, те не могу да добију рада. Сви се радници тамо свакојако пате, па је боље остати и патити се на гробовима својих отаца. За то памет у главу лаковерни народе!

—р—

Васпитање наше омладине. Свако коло једнога народа буде онако како се за живот спреми, па с тога се разумни људи и старају да им се омладина правилно и у народном духу васпита. А како се поступа код нас? Ко је ових дана путовао железницом и лађом, тај је могао видети гомилама наше деце како путују кући да проведу празнике. Тај сваки је могао приметити, како наша деца са туђинских завода говоре туђински и туђински се понашају, а шта то значи, мислимо каже се и само. Но сваки који ту нашу децу посматра могао је приметити на многоме и неку тугу, а то долази отуда што многа наша деца по тим школама падају и тим им се убија воља не само за радом него им омрази и живот. Када ћемо ми једном то увидети?

п.

Раденици и 1. мај. Раденици у Будимпешти се спремају да и ове год. прославе 1. мај као што то чине више година. Тако су пријавили капетану да ће и ове године проћи кроз варош са својом процесијом и означили су пут којим ће то учинити. Капетан им је одредио други пут, из разлога, што је изабраним путем велики саобраћај са колима. Управа ове свечаности се са капетановом одлуком није задовољила него је дала призив на министра унутрашњих послова.

Против српских новчаних завода. Познато је са каквим су тешкоћама подизани српски новчани заводи, што је годинама и годинама трајало. Довољно је то, да сада има приличан број тих завода, и да према приликама врше своју дужност. Но у последње време се у свима оним местима, у којима има српских завода, особито у Банату, подижу државне или жупанијске задруге, а подижу их баш скоро искључиво Срби, и у тој цели, да шкоде српским заводима. Мислимо да је овим све речено, па не треба даље ни говорити. Но да видимо шта их на то гони? Ако их човек запита: зашто то чине, они одговарају, зато, што ти заводи греше и ту онда има пуно тужаба које ништа не вреде. У осталом, ако што недостаје тим нашим тековинама, то ваља исправити и поправити, а не одмах и саме заводе обарати. То би било мушки и српски, а оваке работе су просто издајство српске ствари. Мислимо да је то чисто и јасно!

в.

Оставка министра просвете у Русији. По вестима које долазе преко Берлина руски мнистар просвете Вановски дао је оставку с тога, што цар није хтео да потпише закон о преустојавачу средњих школа у Русији. Међу тим, држи се, да су његов положај задрмали фински немири који су узели врло озбиљан карактер. Отступање овога министра је изазвало сензацију и настаје питање: Шта сад?

Ваља пазити. Прошле године се о Ускрсу у једном месту догодио се овај случај. Ишло се за тим да јаја буду што лепше обојадисана, те се у боју метане разне ствари. Но ту је било и отрова, те су многа јаја попуцала а боја је ушла унутра. После су сви патили који су та јаја јели. Истина даљих последица није било, но и ове муке су доста. Сви су ти место радости о Ускрсу невоље имали, а то није морало бити. Ове године треба на то пазити и избећи оно што се може избећи. Треба имати на уму да је оно најлепше, што је здраво.

Прилози на српско народно позориште. 1.) Г. др. Сима Павловић, жупанијски физик у Сомбору, уписао је за чланове „Друштва за српско народно позориште“ два своја сина: Федора, свршеног правника, и Озрена, осмошколца, са уплатом целе чланарине у износу по 100 круна за сваког, свега 200 круна.

2.) Гђа Даринка Георгијевићка рођ. Бугарска, у Сомбору, уписала се за члана позоришног са уплатом целе чланарине од 100 круна.

3.) Гђа Софија дра Тоше Недељковића, у Земуну, послала је 36 круна прилога, што су их по 7 круна 20 пот. приложиле госпође: Катарина Марковић, Јелена Димитријевић, Вера Авакумовић и Софија Недељковић, и г. Илија Максимовић.

На свима овим родољубивим прилозима изјављује управни одбор „Друштва за српско народно позориште“ звоју најтоплију захвалност.

Купатило „Русанда“ у Меленцима. Ово купатило отпочиње своју сезону и ове као и сваке године 1. маја по старом календару. До сада је купатило показало ванредних резултата особито противу реоматичних и шкрофулозних болести. Па и иначе је купатило напредовало у сваком погледу и да су друге прилике, купатило би се дивно развило. Но о томе ћемо говорити другом приликом и што треба изнети.

Добро је и ово знати: Управа купатила „Русанде“ даје месечно 10 купатила бесплатно, те тако за сезону 40 купатила. Ко такова жели добити, треба да се пријави управи до 1. маја. Поред молбе треба сиромашка и лекарска сведоџба.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 12. априла.

Будимпешта. Кошутова странка расправљала је буџет министарства домобранства. Оштро је осудила тенденцију, да се домобрански војник има сматрати као резервиста редовне војске. Закључено је, да се домобранска и заједничка војска подвргну најстрожијој критици.

Будимпешта. Посланик Валентије Егвеш, жали се на сабору, што народ не познаје законе. Тражи, да се у згодним књижицама народ упозна са законима. — За тим говори о ствари Маташић Кеглевића и каже: Није доказано, да је тај официр болестан а у лудници затворена принцеза да је луда. Зато тражи, да не суде војни судови војницима, за оне ствари, које нису војничке природе. Даље тражи, да стручни лекари прегледају сваке године луднице, да не би у њима паметне људе затварали.

Лавово. Јаворски председник клуба Пољака изјавио је, да се неће примити председништва делегација ако га и изаберу. Разлог је, што он као Пољак, не може одобрити тројни савез.

Трговина.

НОВИ САД, 12. априла 1902. год. Пшеница прве каквоће фор. 8·——90 н. Пшеница средња фор. 8·60—80 н. Пшеница лакша роба фор. 8·40—50 н Наполица ф. 8·— н. Јечам фор. 5·80—6 новч. Зоб фор. 6·60—80 нов. — Кукуруз у зрну фор 4·60—65 н.

Маст 52 фор. Сланина сува 52 фор. дебела пушена 52 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки 34—35 нов. живе
„ средњи . . 32—33 нов. мере
„ лаки . . . 30—31 нов.

Све од 1 килограма.

Теоци . 26—28 нов. по клгр.
Јагњци 5—12 по пару фор.
Овци . ·—— по пару фор.

Стање воде под Новим Садом.

11. априла било је . . . . . 4·28 мет.
12. априла било је . . . . . 4·32 мет.

*

БЕЧ, 22. априла 1902. по р. (Оригинални извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Ђ. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 9944 к., дошло је 4127 к. млађе врсте, 5499 к. угојених мађ. соја. — Свега 9626 к. дотерано.

Трговина је била живља.

Продавало се:

Прима роба 97—98 пот. изнимно 1 кр.
Средња „ 94—96 „
Сремска „ 92—96 „
Назимад „ 82—92 „

Цена је сланини 101—102 кр.
„ „ масти 106—108 кр. Све од 100 кгр.

*

Вашар рогате марве.

На данашњем вашару рогате марве беше дотерано свега 4623 комада, од којих беше 3847 угојених и 776 комад мршавих.

Трговина је била живља.

Немачке прима —	80—85 пот.
Слабије — — —	66—78 „
Мађарске прима —	64—74 „
Средње — — —	56—64 „
Бикови немачки прима	60—65 „
Бикови немачи слабији	52—60 „

од 100 килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Изишла је из штампе књига:

Како се бирају посланици

за српски народни црквени сабор?

У овој књизи су ови одељци: Увод од Јаше Томића. — Изборни ред са тумачењем од дра Жарка Миладиновића. — Прилог изборном реду за српски народни црквени сабор. (У овом одељку има поред старог броја душа у појединим местима још и број душа из 1900. године.)

56 страна осмине. Цена је књизи 10 новчића. — Препродавци имају 33% рабата.

Поручбине нека се шаљу на г. Косту Леру у Нови Сад.

Изишао је из штампе:

Автономни програм

српске народне радикалне странке

и

Како да се држимо при изборима?

Штампано у 41. броју „Заставе“. Цена је једном броју 4 пот. (2 новч.)

Изашла је из штампе књижица:

ГОРАК ШЕЋЕР.

ШАЉИВЕ ПРИЧИЦЕ И ЦРТИЦЕ

од Ј. Т.

Ова је књижица веома укусно израђена, износи три штампана табака а има у њој 23 шаљиве причице и цртице, које се односе на предстојеће изборе за наш народно-црквени сабор.

Садржај је: Неће бити добро! — Лов на свештенике. Прича о лији. — „Заборавност“ патријарха Бранковића. — И мачку и голуба. — Ново гнездо. — Да га обријемо... — Благовештенски ручак у Карловцима. — Сигурни знаци. — Украдене чаше. — Захвалан коњ. — Патријарх Георгије у слави својој. — Ко је то? — Проказао га земљотрес. — Је ли прошао вашар? — Енглези у Карловцима. — Док се стезао колан... — Нема сапуна. — Коме не могу ништа. — Како се људи прежу у таљиге. — Не може да се сети. — Навика. — Три кокошке.

Цена је књижици 20 пот. (10 новч.). Препродавци добијају 33% рабата, но поштарину плаћају сами.

У Новом Саду, 7. марта 1902.

С поштовањем

Коста Лера.

✝

Задруга Срба Занатлија Новосађана јавља, да јој се упокојио редован члан задругар

МИТА КАРАНОВ,

месар

у 44. години живота, и сахрањен је 8. о. м. на успенском гробљу.

Лака му земља!

ОГЛАСИ.

Бр. 167. У. О. — 1902.

СТЕЧАЈ.

Матица Српска расписује поново стечај за једног млађег чиновника, који би заузимао положај **поткњиговође.**

Дужности, које се од поткњиговође траже, и плата, коју ужива, исте су, које су биле обележене у стечају, расписаном 19. јан. о. г. (1. фебр.) у „Застави“ бр. 18., у „Бранику“ бр. 13. и „Наше Доба“ број 9.

Рок овом стечају траје до 11. (24.) маја о. г., до ког дана треба поднети молбе Управном Одбору Матице Српске.

Из седнице Управног Одбора Матице Српске у Новом Саду 11. (24.) априла 1902. год.

Председник Матице Српске:

А. Хаџић с. р.

235 1—3

ИМАМ НА ПРОДАЈУ

ЧАРДАК

12 хвати дугачак од растовог дрвета. Упитати се код

г. **Гавре Нецкова**, ћурчије

Нови Сад, ћурчијска улица.

1—3 236

Тражи се добар и изврстан

ПОМОЋНИК

добар детаилиста. Понуде нека се шаљу на

С. Максимовића,

Трговина шпецераја деликатеса вина и брашна.

Загреб.

216 2—2

ГВОЖЂАРСКА И ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

С. А. КРСТОНОШИЋА

у Митровици

потребује два млађа солидна **помоћника**, који обе врсте рада разуму, а такође и једног **научника**.

234 1—2

„МЛАДОЖЕЊА ЈЕДИНАЦ“

Србин, стар 23 године, средње висине, леп момак, поштен и чуваран, трговац у једној главној вароши Бачке, поседујем своју мешовиту трговину, која прави годишњи обрт преко 28.000 круна. Тражим себи верна друга, Српкињу, лепу девојку, из поштене куће, од 18—21 годину стару, вредну, чуварну и ваљану кућаницу, да говори и пише бар још мађарски или немачки. Мираз најмање 2000 форинти, а и више. Учтиво молим понуде са фотографијом обраћати на администрацију „Заставе“, под шифром „Младожења Јединац“. За све јамчим уз највећу дискрецију свога поштења.

213 3—3

ОГЛАС.

Због напуштања моје позлатарске радње, имам једну гарнитуру (7 комада)

РИПИДА

од дрва изрезаних, лепо позлаћене, врло јефтине на продају, упитати „Алкотмани“ (Уставска) улица број 32.

185 3—3 **Алфред Јонзон.**

НЕ САМО КОД НАС

да се највише употребљује

ФРАЊЕ ЈОСИФА

ГОРКА ВОДА

већ је она и у светској трговини задобила значајна гласа. — Само треба изрично увек тражити

Фрање Јосифа Горку воду,

јер се таке сличне воде, које не вреде толико, подражавају при продаји са сличним етикетама.

218 2—25

ЗА ДОЛАЗЕЋИ СРПСКО НАРОДНИ ЦРКВЕНИ САБОР

сваком православном Србину а особито бирачу за наш српско народни црквени сабор треба да је при руци књига, коју је приредио наш најбољи познавалац наших автономних ствари:

ЗБИРКА УРЕДАБА

у стварима српске православне народно-црквене автономије

приредио Др. ИЛИЈА ВУЧЕТИЋ

са овим саржајем: I. Краљевски рескрипт 10. авг. 1868. односно уредба сабора од год. 1864 5 — II. Наредба саборског одбора у предмету обнова органа црквених општина. — III. Уредба за српске народне школе. — IV. Уредба о вишим девојачким школама. — V. Дисциплинарна правила за учитеље и учитељице срп. нар. основ. школа. — VI. Уредба о епархијама. — VII. Уређење митрополитско-црквеног и народно-школског савета. — VIII. Саборско устројство. — IX. Изборни ред за српско народно-црквени сабор. — X. Саборски пословник и допуна пословника. — XI. Мировинске уредбе 1. Уредба о миров. фонду за удовице и децу српског правосл. свештенства. 2 Мировинска уредба за народ. црк. чиновнике и професоре. — XII. Додатак: 1. IX. законски чланак угарског сабора од год. 1868. — 2. Закон краљевина Хрватске и Славоније од 14. маја 1887.

ЦЕНА ЈЕ КЊИЗИ — 80 НОВЧИЋА (1 КРУНА 60 ПОТ.)

Ко нам новац у напред пошаље, добија књигу у крстоплету о нашем трошку. (Најбоље је да се новац унапред упутницом пошаље — јер тако се избегне излишна поштарина.

У НОВОМ САДУ, марта 1902.

СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА

157 3—3 **Браће М. Поповића.**

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.